ISSN: 2149-0848

INESJOURNAL

ULUSLARARASI EĞİTİM BİLİMLERİ DERGİSİ
THE JOURNAL OF INTERNATIONAL EDUCATION SCIENCE

Cevat EKER¹, Elif ŞENEL ÖKSÜZ²

9. SINIF FRANSIZCA DERS KİTABININ TASARIM, İÇERİK, DİL VE ANLATIM YÖNÜNDEN İNCELENMESİ

Kabul Tarihi: 20.05.2020Yayın Tarihi: 30.06.2020

Künye (APA):Eker, C. &Şenel Öksüz, E. (2020). 9. sınıf Fransızca ders kitabının tasarım, içerik, dil ve anlatım yönünden incelenmesi. *The Journal of International Education Science*, 23(7), 83-95. DOI:

ÖZ

Okullarda eğitim-öğretimin temel materyali kullanılan ders kitaplarıdır. Bu nedenle, ders kitaplarının belli başlı özelliklere sahip olması gerekir. MEB (2019) Taslak ders kitapları ve eğitim araçları ile bunlara ait e-içerikler Millî Eğitim Bakanlığı Ders Kitapları ve Eğitim Araçları Yönetmeliği'nde, ders kitaplarının eğitim ve öğretim programının amaçladığı kazanımları içine alan, öğrenmeyi destekler nitelikte ve öğrencilerin gelişim özelliklerini dikkate alarak hazırlanması gerektiği belirtilmektedir. Bu çalışmada 9. Sınıf A1.1 Düzeyi olan 'Nouveau Bien Sur!' Fransızca ders kitabının biçimsel tasarım, bilimsel içerik, dil ve anlatım yönünden incelenmesi amaçlanmıştır. Araştırma, betimsel bir çalışmadır. Veriler, doküman incelemesi yoluyla toplanmıştır. İncelenen doküman, Millî Eğitim Bakanlığı Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığı'nın 25.06.2018 tarihli kararıyla 2018-2019 öğretim yılından itibaren ders kitabı olarak kabul edilen Nouveau Bien Sur! ders kitabıdır. Araştırmaya konu olan ders kitabı incelenirken temel alınan ölçütler; biçimsel tasarım, bilimsel içerik, dil ve anlatım özellikleridir. Çalışmanın sonucunda ders kitabının şekil, içerik ve metin yönünden belirtilen kriterlere genel olarak uygun olduğu, bilimsel içeriğe bakıldığında kullanılan ölçütlerin daha çok metinler üzerinden olduğu, metinlerin özellikle ilk ünitelerde A1 düzeyi hedef alınarak hazırlandığı sonucuna ulaşılmıştır. Ancak görseller ve metin çeşitliliği bakımından bazı eksiklerin olduğu görülmüş, bu sebeple, kitap kapağındaki ve içerisindeki görsellere bakıldığında, özellikle A1 seviyede, metinlerin görseller ile desteklenmesi ve hedef dile karşı olumlu duyguların oluşturulabilmesi adına günlük hayata dair albenisi yüksek, daha renkli ve fazla sayıda görsele yer verilmesi önerilebilir.

Anahtar Kelimeler: 9. Sınıf Fransızca ders kitabı, tasarım, içerik, dil ve anlatım

¹Doç. Dr., Bülent Ecevit Üniversitesi, Eğitim Programları ABD, cevateker@gmail.com

²YL Öğrencisi, Bülent Ecevit Üniversitesi, Eğitim Programları ABD, elifseneloksuz@gmail.com

ANALYSIS OF 9th GRADE FRENCH COURSEBOOK IN TERMS OF FORM, CONTENT, AND LANGUAGE AND EXPRESSONAL FEATURES

ABSTRACT

Coursebooks, in schools, are used as main material of the education and training. Hence, coursebooks need to have certain qualifications. MEB (2019) draft coursebooks, educational tools and their e-contents, in the regulations of coursebooks of the Ministry of Education and educational tools, it is stated that coursebooks have been prepared embracing the expected outcomes of the education and training program in a learning supportive manner and by taking the developmental features of the students into consideration. The study is a qualitative research. The data of the research was collected by document analysis technique. In this study 9th Grade Coursebook Niveau Bien Sur!, which was accepted as the coursebook starting from the 2018-2019 academic educational year with the decision of Ministry of National Education, Board of Education on 25.06.2016, was examined. The underlying criteria when analyzing the target coursebook of this research are formal design, scientific content and language – expressional features. In the end of the study, it is clearly seen that the coursebook is convenient in terms of form, content and texts. Considering the scientific content, it is also noticed that criteria are based upon the texts which are, especially in the earlier units, prepared according to A1 level. However, it is also reported that there have been some deficiencies in range of visuals and texts. Therefore, considering the visuals inside and on the cover of the coursebook, especially in A1 level, it might be suggested that visual support for texts, and increase of more attractive and colorful visuals from daily life would generate positive perception of the target language.

Key Words:9th grade French coursebook, design, content, language and expression

GİRİŞ

Günümüzde birden fazla yabancı dili ve dört temel dil becerisini (okuma, yazma, dinleme, konuşma) etkili bir biçimde kullanabilmek günümüzde oldukça önemlidir. Bireyler arasındaki etkileşimin iletişimle; iletişimin ise dil ile sağlandığından hareketle, bu etkileşimi daha da sağlam temellere dayandırmak için dil öğreniminin bir ihtiyaçtan çok zorunluluk haline geldiği görülmektedir. Ülkemizde yabancı dil, ilköğretim ve ortaöğretim kurumlarının programlarında yer almasına rağmen gerek öğretmen yetersizliği gerekse ders kitaplarının içerik yönünden eksikleri ya da öğrencilerin motivasyonlarının yetersizliği nedeniyle tam anlamıyla öğretilmemiştir (Kuşçu, 2016).

Ülkemizde yabancı dil eğitimine ilköğretim 2. sınıfta, ikinci yabancı dil eğitimine ise 9. sınıfta başlanmaktadır (MEB). Ortaöğretim Fransızca Dersi Öğretim Programı; Avrupa Konseyi'nin yabancı dil öğrenimi ve öğretimi için standartlar getiren *Diller İçin Avrupa Ortak Başvuru Metninden* yararlanılarak hazırlanmıştır (MEB). *Diller İçin Avrupa Ortak Başvuru Metninde* belirtilen dile ilişkin yeterlilik düzeyleri temel düzey (A1-A2), ara düzey (B1-B2), ileri düzey (C1-C2) olarak ifade edilmiştir (Ortaöğretim Fransızca Dersi Öğretim Programı, 2018).

Dil öğretimi için belirlenen hedeflere ulaşma yolunda seçilen materyallerin arasında kuşkusuz en önemlisi ders kitaplarıdır (Akpolat, 2012). Eğitim materyallerinin başında gelen ders kitapları, aktif öğrenmeyi sağlamak için anlamaya, yorumlamaya ve uygulamaya yönelik hazırlanmalıdır. Ders kitapları, öğretim programlarının hem tamamlayıcısı konumundadır hem de sınıf içi uygulamalarda öğretmenlere ve öğrencilere rehberlik ve kaynaklık etmektedir. Bu sebeple, kitapların yazımında program geliştirme ilkelerine uyulmalı, öğrencilerin ilgi, yetenek

ve öğrenme hızları dikkate alınmalı, kitaplar her açıdan estetik değerler taşımalıdır. Kitaplardaki bilgi ve yöntemler güncel olmalı, yeni araştırmalara yer verilmelidir. Kitaplar toplumun gerçek sorunlarını yansıtmalı, öğretim yöntemi öğrenci odaklı olmalı, bireye kendini tanıma imkânı vermelidir (Pingel, 2003). Öğrenme ve öğretme sürecinde öğretmenler ve öğrenciler tarafından en çok yararlanılan kaynaklar olduğu düşünüldüğünde, ders kitaplarının belli niteliklere sahip olması ve günümüzün ihtiyaçlarına cevap vermesi gerekmektedir (Akpolat, 2012; Kuşçu, 2013). İyi bir ders kitabında bulunması gereken niteliklerin başında öğretim programında yer alan kazanımlarla tutarlılık göstermesi gelmektedir. Bunun yanı sıra görsel öğelerle desteklenmesi önemlidir. Görsel öğeler, öğrencilerin daha iyi öğrenmelerini sağladığı gibi öğrendiklerini de kalıcı hale getirir (Iding, 2000). Milli Eğitim Bakanlığı ders kitaplarının hazırlanmasına dair 12.09.2012 tarih ve 28409 sayılı yönetmelikte yer alan Milli Eğitim Bakanlığı Ders Kitapları ve Eğitim Araçları Yönetmeliği'nde ders kitabının aşağıdaki ilkelere göre hazırlanması gerektiği belirtilmektedir. Bunlar;

1. İçerik;
 - Dersin eğitim ve öğretim programını kapsayacak şekilde düzenlenir.
 - Dersin özelliğine göre ünite, bölüm, tema ve konular arasında hacim bakımından eğitim ve öğretim programının içeriğine uygun bir denge kurulur.
2. Dil, anlatım ve üslup;
 - Yaşayan Türkçe doğru, güzel ve etkili kullanılır.
 - Konuların işlenişinde öğrencinin seviyesine ve gelişim özelliklerine uygun olarak doğru, anlaşılır, yalın bir dil ve anlatım kullanılır.
 - Dilin kullanımında, Türk Dil Kurumunun güncel Türkçe Sözlük ve Yazım Kılavuzu esas alınır.
3. Öğrenme, öğretme, ölçme ve değerlendirme;
 - Öğrenme yöntemleri ve stratejileri dikkate alınır ve üst düzey düşünme becerileri geliştirilir
 - Değerlendirmeye ilişkin unsurlar, ölçme ve değerlendirmenin ilke ve teknikleri dikkate alınarak düzenlenir.
4. Teknik, tasarım ve düzenleme;
 - Görsel ve içerik tasarımı, öğrenmeyi destekleyecek nitelikte ve öğrencilerin gelişim özelliklerini dikkate alarak yapılır.

Millî Eğitim Bakanlığı (MEB) Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığı, ders kitaplarının hazırlanmasına dair 28.03.2018 tarih ve 6410086 sayılı mütalaasıyla kabul edilen “Taslak Ders Kitabı ve Eğitim Araçları ile Bunlara Ait E-içeriklerin İncelenmesinde Değerlendirmeye Esas Olacak Kriterler ve Açıklamaları” Yönetmeliği'nde, hazırlanacak ders kitabında olması gereken kriterler açıkça belirtmiştir. Buna göre eğitim araçları ile ders kitapları incelenirken 4 kriter dikkate alınmalıdır. Bunlar;

- a. İçeriğin Anayasa ve kanunlara uygunluğu,
- b. İçeriğin bilimsel olarak yeterliliği,

c. İçeriğin eğitim ve öğretim programının kazanımlarını gerçekleştirme yeterliliği,

ç. Görsel tasarımın ve içerik tasarımının, öğrenmeyi destekleyecek nitelikte olması ve öğrencilerin gelişim özelliklerine uygunluğu, şeklinde belirlendiği görülmektedir.

Son yıllarda eğitim alanındaki araştırmalarda ders kitaplarının incelenmesinin özel bir konu olarak ön plana çıktığı görülmektedir. Bu alanda yapılan çalışmalar incelendiğinde (Pekel, 2019; Eker, İnce ve Sağlam, 2018; Sağlam, İnce ve Eker, 2018; Uslu, 2017; Gündüz, Yılmaz, Çimen ve Şen, 2017; Kurnaz, Çevik ve Bayrı, 2016; Karataş, 2015; Ercan, 2014; Şahin, 2014; Yurt ve Arslan, 2014; Güzel ve Adıbelli, 2011; Kavcar, Şengören, ve Tanel, 2010; Özay ve Hasanekoğlu, 2007) Türkçe dersi, Biyoloji dersi, Medya Okuryazarlığı dersi, Fen Bilimleri dersi, Ortaöğretim Fizik dersi, Sosyal Bilgiler dersi, İnsan Hakları, Yurttaşlık ve Demokrasi dersi ders kitaplarının şekil, içerik, metin yönünden ve hedef yaş düzeylerine uygunluk özellikleri bakımından incelemelerinin yapıldığı görülmektedir. Ancak yabancı dil ders kitaplarının incelenmesine yönelik herhangi bir araştırmanın yapılmadığı görülmüştür.

Araştırmanın Amacı

Bu araştırmanın amacı 9. Sınıfta okutulmakta olan Nouveau Bien Sur! ders kitabının biçimsel tasarım, bilimsel içerik, dil ve anlatım yönünden incelemektir. Bu amaç doğrultusunda aşağıdaki sorulara yanıt aranacaktır:

1. Kitap biçimsel tasarım özellikleri bakımından nasıldır?
2. Kitap bilimsel içerik özellikleri bakımından nasıldır?
3. Kitap dil ve anlatım özellikleri bakımından nasıldır?

YÖNTEM

Araştırma Modeli

Araştırmada nitel araştırma yöntemlerinden doküman incelemesi kullanılmıştır. Araştırma kapsamında incelenen doküman, 2018 yılında Millî Eğitim Bakanlığı'na bağlı okulların 9. sınıflarında okutulmakta olan Millî Eğitim Bakanlığı Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığı'nın 25.06.2018 tarihli kararıyla 2018-2019 öğretim yılından itibaren ders kitabı olarak kabul edilen Nouveau Bien Sur! kitabıdır.

Verilerin Toplanması ve Analizi

İncelenmek üzere seçilen ders kitabındaki verilerin analizi Demirel'in (1996) hazırladığı ve Türkçe ders kitaplarını incelemede temel aldığı ölçütlere göre yapılmıştır. Buna göre araştırmada kullanılan ders kitabı belirtilen özellikleri taşıyıp taşımadığına göre 3'lü puan türü üzerinden değerlendirilmiştir. Ders kitabının belirtilen özellikleri taşıyıp taşımadığına yönelik değerlendirme kriterleri Tablo 1'de verilmiştir.

Tablo 1. Ders kitabının belirtilen özellikleri taşıyıp taşımadığına yönelik değerlendirme kriterleri

Puan	Değerlendirme
0	Olumsuz düzeyde
1	Orta düzeyde
2	Olumlu düzeyde

Araştırmada belirtilen sorulara ders kitabının biçimsel görünümüne, bilimsel içeriğine, dil ve anlatımına göre puanlama yapılmıştır. Üç bölümden oluşan tabloya göre kitabın alabileceği en yüksek puan 86 olarak belirlenmiştir.

BULGULAR VE YORUM

9. Sınıf Fransızca ders kitabı biçimsel tasarım, bilimsel içerik, dil ve anlatım yönünden belli alt kriterler göz önünde bulundurularak yorumlanmıştır.

Araştırmanın birinci sorusu “Kitap biçimsel tasarım özellikleri bakımından nasıldır?” olarak belirtilmiştir. Bu soruya ait elde edilen bulgular Tablo 2’ de verilmiştir.

Tablo 2. 9. Sınıf Fransızca ders kitabının biçimsel tasarım özellikleri

Biçimsel Tasarım Özellikleri	Puan
1 Ders kitabı mı?	2
2 Yardımcı ders kitabı mı?	0
3 Kaynak kitabı mı?	0
4 Alıştırma kitabı var mı?	2
5 Test ve alışırmalar için cevap anahtarı var mı?	0
6 Dilbilgisi kitabı var mı?	0
7 Bu kitapları destekleyecek yardımcı araç-gereç (film, video kaset, CD vs.)	1
8 Kapak renkli mi?	2
9 Kapak albenisi var mı?	1
10 Kapak lüks karton mu?	1
11 Küçük mü?	0
12 Normal mi?	2
13 Büyük mü?	0
14 Kitapta yeterince resimlere yer verilmiş mi?	1
15 Punto büyüklüğü uygun mu?	2
16 Ciltli mi?	2
17 Birinci hamur mu?	2
18 Resimler metin içeriğine uygun mu?	2
19 Resimler öğrenci seviyesine uygun mu?	1
Toplam	21

Tablo 2 incelendiğinde, araştırmanın konusu olan kitabın kaynakçası da dahil olmak üzere 145 sayfadan oluşan bir ders kitabı olduğu, ders kitabına ek olarak alıştırma kitabının da bulunduğu ve boyutunun kriterlere uygun, kapağının ciltli, renkli ve sayfa kalitesinin iyi olduğu, kitap içerisindeki punto büyüklüğünün ve kullanılan resimlerin metin içeriklerine uygun olduğu sonucuna varılmıştır.

İncelenen ders kitabını destekleyen sadece 1 öğretmen CD'si bulunmaktadır. Kapağının renkli olmasına rağmen, yeterince ilgi çekici olmadığı düşünülmektedir. Metinleri destekleyici resimler içeriğe uygun olsa da öğrenci seviyesine uygunluğu ve kitapta yer alma sıklığı yeterli bulunmamıştır. Mevcut ders kitabının içinde yer alan dilbilgisi konularını içeren ayrı bir dilbilgisi kitabının ve alıştırmalar için de cevap anahtarının olmadığı görülmüştür.

Araştırmanın ikinci sorusu “Kitap bilimsel içerik özellikleri bakımından nasıldır?” olarak belirtilmiştir. Bu soruya ait elde edilen bulgular Tablo 3’ te verilmiştir.

Tablo 3. 9. Sınıf Fransızca ders kitabının bilimsel içerik özellikleri

Bilimsel İçerik Özellikleri	Puan
20 Atatürk İlke ve İnkılaplarını kavratan ve benimseten metinlerin konmasına özen gösterilmiş mi?	1
21 Fransızca öğretim programında belirtilen hedeflerle tutarlı olarak hazırlanmış mı?	2
22 Konular bir öncekini tamamlayıcı, bir sonrakine hazırlayıcı mı?	2
23 Konular gelecekteki yaşama hazırlayıcı mı?	2
24 Metinler öğrencilerin yaş ve sınıf düzeyine uygun mu?	2
25 Metinler öğrencileri okumaya özendirici nitelikte mi?	1
26 Metinler öğrencilerin ilgilerine ve sosyal yaşamlarına uygun mu?	1
27 Metinler ünitelerle ilişkili mi?	2
28 Metinler anlaşılır bir dille yazılmış mı?	2
29 Kitabın sonunda sözlük var mı?	2
30 Kitabın sonunda kaynakça var mı?	2
31 Dilbilgisi konuları yeterince işlenmiş mi?	2
Toplam	21

Tablo 3 incelendiğinde, konuların birbirini tamamlayıcı ve bir sonrakine hazırlayıcı olarak işlendiği görülmüştür. Bu bağlamda konular gelecekteki yaşama öğrencileri hazırlamaktadır denilebilir. Kitabın sonunda sözlük, kaynakça ve bunlara ek olarak kelime kartları bulunmaktadır. Kitap içerisindeki tüm kazanımların Ortaöğretim Fransızca Dersi öğretim programına uygun olduğu anlaşılmaktadır. Dilbilgisi konularını içeren, ünitelerle ilişkili ve anlaşılır bir dille yazılan metinlerin öğrencilerin sınıf ve yaş düzeylerine uygun olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Metinlerin seçiminde öğrencilerin ilgi ve sosyal yaşamlarına uygunluk kriterinin kısmen göz ardı edildiği ve okumaya yeterince özendirici nitelikte olmadığı düşünülmektedir. Kitap içindeki metinler incelendiğinde, Atatürk İlke ve İnkılaplarını kavratmayı ve benimsetmeyi amaçlayan metinlerin konmasına yeterince özen gösterilmediği anlaşılmıştır.

Araştırmanın üçüncü sorusu “Kitap dil ve anlatım özellikleri bakımından nasıldır?” olarak belirtilmiştir. Bu soruya ait elde edilen bulgular Tablo 4’te verilmiştir.

Tablo 4. 9. Sınıf Fransızca ders kitabının dil ve anlatım özellikleri

Dil ve Anlatım Özellikleri	Puan
32 Açık ve sade olarak yazılmış mı?	1
33 Cümleler sınıf düzeylerine uygun uzunlukta mı?	2
34 Cümle yapısı öğrencilerin seviyesine uygun mu?	1
35 Cümleler basitten karmaşığa, bilinenden bilinmeyene, somuttan soyuta doğru sıralanıyor mu?	1
36 Yazım kurallarına uygun mu?	2
37 Metinler dilbilgisi konularını işleyici nitelikte mi?	2
38 Dilbilgisi yapıları sistematik olarak değişik üniteler içinde tekrar ediliyor mu?	2
39 Her okuma parçası sonunda dört temel dil becerisini geliştirici alıştırmalara yer verilmiş mi?	1
40 Alıştırmalar sınıf düzeyinde mi?	2
41 Araştırma ve inceleme yapmaya yönelik soru, ödev vb. çalışmalar düzenlenmiş mi?	0
42 Edinilen beceri ve kazanılan davranışları ölçmeye yarayan sorulara yer verilmiş mi?	2
43 Ölçme araçlarına (eşleştirme-kısa cevaplı sorular) yer verilmiş mi?	2
Toplam	18

Tablo 4 incelendiğinde, araştırmaya konu olan ders kitabının dil ve anlatım özellikleri 12 ölçüte göre değerlendirilmiştir. Açık ve sade bir dille yazılmış cümlelerin öğrencilerin seviyelerine uygun uzunlukta ve belli ölçütlere göre sıralanarak seçildiği görülmektedir. Yazım kurallarına uygun olarak yazılmış metinlerin içerisindeki dilbilgisi konularının üniteler ile uyumlu sistematik tekrarlar aracılığıyla verildiği sonucuna ulaşılmıştır. Beceri ve davranışları ölçmeye yarayan sınıf düzeyine uygun alıştırmalara, eşleştirme, boşluk doldurma, doğru-yanlış, soru-cevap etkinlikleri gibi ölçme araçlarına sıkça yer verilmiş; ayrıca her ünite sonunda iki sayfalık ünite değerlendirme alıştırmalarına ve öğrencilerin kendilerini dört temel dil becerisine (okuma, yazma, dinleme, konuşma) göre değerlendirmelerine olanak sağlayan portfolyo çalışmalarına da yer verildiği görülmektedir.

Cümle yapılarına bakıldığında ise, öğrencilerin seviyesine uygun olmadığı, her okuma parçasının sonunda temel dil becerilerini geliştirmeye yönelik alıştırmalara yer verilmediği, araştırma ve inceleme yapmaya yönelik yeterli çalışmaların olmadığı sonucuna ulaşılmıştır.

SONUÇLAR, TARTIŞMA VE ÖNERİLER

İncelemeye konu olan ders kitabı, biçimsel tasarım özellikleri bakımından incelendiğinde kitaba ait bir araştırma kitabının olduğu, her iki kitabında ciltli, kitap kapağının renkli ve karton, punto büyüklüğünün uygun olduğu ve görsellerin metin içeriklerine göre seçildiği sonucuna ulaşılmıştır. Kitap kapağında ve içerisinde kullanılan görsellerin hedef kitle düşünüldüğünde sayısının az, albenisinin düşük olduğu, ilgi çekici ve seviyelerine uygun olmadığı, ders kitabı ve araştırma kitabının cevap anahtarlarının ve dilbilgisi kitabının da mevcut olmadığı görülmüştür.

İncelemeye konu olan ders kitabı, bilimsel içerik özellikleri bakımından incelendiğinde kitap içerisinde yer alan metinlerin özellikle de ilk ünitelerde A1.1 düzeyi hedef alınarak ve Fransızca Dersi Öğretim Programında belirtilen hedeflerle tutarlı olarak hazırlandığı görülmüştür. Konular bazında bakıldığında, bir önceki konunun tamamlayıcısı bir sonrakine ve gelecekteki yaşama da hazırlayıcı nitelikte oldukları, metinlerin yaş ve sınıf düzeyine uygun seçilip akıcı ve anlaşılır bir dil ile ünitelerle bağlantılı hazırlanarak yer verildiği sonucuna ulaşılmıştır. Kitap sonunda yer alan kelime kartları ve sözlük bölümlerinin öğrenciler için öğretici, hatırlatıcı ve pekiştirici oldukları düşünülmektedir. Kitabın sonuna kaynakça da eklenmiştir.

İncelemeye konu olan ders kitabı, dil ve anlatım özellikleri bakımından incelendiğinde cümle yapılarının öğrencilerin A1.1 seviyelerine uygun, açık ve sade bir dil kullanılarak basitten karmaşığa, bilinenden bilinmeyene ve somuttan soyuta doğru sıralanmış olduğu görülmüştür. Metinlerin yazım kurallarına tamamıyla uygun yazıldığı, dilbilgisi konularının sistematik tekrarlar ile farklı üniteler içerisinde işlendiği sonucuna ulaşılmıştır. Kitap içerisinde eşleştirme, kısa cevaplı sorular, boşluk doldurma gibi ölçme araçlarına sıklıkla yer verildiği, alıştırmaların hedef sınıf düzeyine uygun olduğu, ünite sonlarında kazanımları ölçmeye yarayan farklı soru tiplerinin de mevcut olduğu görülmüştür. Bu bölümde yapılan incelemede, okuma parçalarının bazılarının sonunda dört temel dil becerisini (okuma, yazma, dinleme, konuşma) geliştirici alıştırmalara yer verilmediği bulunmuş ve verilen alıştırmalar ve farklı ölçme araçlarının dışında öğrencileri araştırma ya da inceleme yapmaya teşvik edecek herhangi bir aktiviteye rastlanmamıştır.

Ders kitaplarının sadece içerik açısından değil görsel açıdan da önemi büyüktür (Uslu, 2017). Bu açıdan bakıldığında ders kitaplarında yer alan görsel öğelerin önceden planlanması ve ona göre metin içerisine yerleştirilmesi biçimsel tasarım açısından önemlidir. Julie ve Earl (1997) grafik ve görsellerin öğrenmeye etkisini belirlemek amacıyla yaptıkları bir araştırmada fotoğraf, çizim ve diğer grafiklerin ders kitaplarında yer almalarının öğrenme üzerinde önemli bir etkiye sahip oldukları sonucuna ulaşmışlardır. Literatürde farklı ders kitaplarının incelendiği araştırmalarda bu araştırmanın görsellerle ilgili bulgularına benzer bulgulara ulaşıldığı görülmektedir. Güzel ve Adıbelli (2011) 9. sınıf Fizik ders kitabını eğitsel, görsel, dil ve anlatım yönünden değerlendirdikleri araştırmalarında, öğretmenlerin kitabın eğitsel tasarımını; görsel tasarım ile dil ve anlatım tasarımına göre daha yetersiz buldukları sonucuna ulaşmışlardır. Kavcar ve arkadaşları (2010) yaptıkları araştırmada, 9. sınıf Fizik ders kitabında yer alan etkinliklerin öğrencilere çok fazla hitap etmediğini bu tür öğrencilere yönelik, seçmeli olarak yapılabilecek etkinliklerin kitaba eklenmesinin uygun olacağını, anlatımın yalınlığı açısından kimi uzun cümlelerin bölünmesi gerektiğini belirtmişlerdir. Pekel (2019) 8. Sınıf Fen Bilimleri ders kitabında bulunan biyoloji ünitelerini eleştirel bir bakış açısıyla gözden geçirerek bilimsel içerik, eğitim tasarımı ve ders kitabı nitelikleri bakımından incelediği araştırmada, kitaptaki içeriğin bazı bölümlerinin barındırdığı görsel tasarım hataları nedeniyle işlevsiz kaldığını belirlemiştir. Ders kitapları üstlendikleri eğitim öğretim misyonunun gereği olarak mükemmelle ne kadar yaklaşırsa, kitapların kullanıldığı sınıflardaki öğrencilerin eğitim öğretim düzeyinde de bu oranda bir nitelik artışı gözlenecektir (Pekel, 2019). Karal ve vd. (2008) yaptıkları araştırmada ders kitaplarının müfredattaki kazanımlara uygun, öğretmen ve öğrencilerin beklentilerini karşılayacak şekilde hazırlandığı sonucuna ulaşmışlardır.

Ders kitapları üretilmiş bilgileri aktarırken, yeni düşüncelerin oluşmasına zemin hazırlayarak, bilgi üretilmesine de kaynaklık edebilir. İletişim sürecinde ders kitabı kaynağı;

okuyucu, alıcıyı; kitabın dili ve anlatımı da, kanalı oluşturmaktadır (Demirel ve Kiroğlu 2006). Ayrıca ders kitabı içerisindeki metinlerin okumaya özendirici nitelikte olması açısından görsellerle desteklenmesinin yanında, öğrencilerin hedef dilin kültürünü tanıyabilmesi ve anadili ile karşılaştırma yapabilmesi adına Fransız ve Türk kültürüne ait karakterlere, her iki kültürü de ayrıntılı anlatabilecek yazılı, sözlü ve görsel ürünlere daha fazla yer verilmelidir. Bu ürünler aracılığı ile öğrencilerin farklı kültürlerle karşı farkındalık oluşturmalarını, kültürel çeşitliliği kavrayarak farklılığa ve çeşitliliğe saygılı ve duyarlı bireyler olmalarını sağlayacağı aynı zamanda da derse ve hedef dile olan ilgi ve merak duygularını da arttıracaktır.

Yapılan bu araştırmada ortaya çıkan sonuçlar doğrultusunda şu önerilerde bulunulmuştur;

- Öğrencilerin hedef dile karşı olumlu duygular oluşturabilmesi adına kitap kapağının, içeriğinin ve özellikle de metinlerinin günlük hayata dair albenisi yüksek, çok daha renkli ve fazla sayıda görsel ile desteklenmelidir.
- Ders kitaplarının hazırlanmasında bilimsel içeriğe, resimlere, etkinliklere, hazırlık ve değerlendirme çalışmalarına gereken önem verilmelidir.
- Ders kitapların hazırlanması aşamasında öğretmenlerin görüşleri alınmak suretiyle programların uygulanabilirliği artırılmalı, program hazırlayıcıları ve uygulayıcıları arasında görüş birliği sağlanmalıdır.
- Ders kitapları öğrencilerin milli, manevi ve evrensel değerlere ilişkin farkındalık geliştirmelerine katkı sağlamalı; aynı zamanda Atatürk İlke ve İlkelerini benimseten, siyasi hayatına ait aktivite, görsel ve metin çalışmalarına daha sık yer vermelidir.
- Metinler içerisinde geçen kelimelerin anlaşılabilirliğini en aza indirmek için kitabın arka sayfalarında yer alan sözlük ve resimli kartların yer aldığı bölümler zenginleştirilmelidir. Kelimelerin fiil, sıfat ya da isim halleri verilerek, aktif halde kullanılması böylelikle kelime dağarcığının geliştirilmesi hedeflenmelidir.

KAYNAKÇA

- Akpolat, G. (2012). *Üç Fransızca ders kitabının MEB 2006 Fransızca öğretim programı çerçevesinde incelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi. Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Arslan, M., Yurt G. (2014). 7.sınıf Türkçe ders kitaplarının şekil-içerik-metin yönünden incelenmesi: Zambak ve Pasifik Yayınları örneği. *SDÜ Fen Edebiyat Fakültesi SDU Faculty of Arts and Sciences Dergisi Journal of Social Sciences*, 31, 317-327.
- Demirel, Ö. (1996). *Türkçe Ders Kitaplarının İncelenmesi*. Anadolu Üniversitesi Açıköğretim Fakültesi Yayınları, 149-154.
- Demirel, Ö. ve Kiroğlu, K. (2006). *Konu Alanı Ders Kitabı İncelemesi*. Ankara: Pegem A Yayıncılık.
- Eker, C., İnce, M., ve Sağlam, H. (2018). İnsan Hakları Yurttaşlık ve Demokrasi Ders Kitabının okunabilirlik ve yaş düzeyine uygunluk açılarından değerlendirilmesi Eğitimde Kuram ve Uygulama, 14(4), 404-416. doi: 10.17244/eku.414512

- Er, K. O., Telemeci, B. (2018). A1.1 düzeyi ‘‘Schritt Fur Schritt Deutch’’ isimli ortaöğretim Almanca ders kitabının dört dil becerisi ve içerik açısından incelenmesi. *Turkish Studies Educational Sciences*, 13, 1249-1278.
- Ercan, A.N. (2014). 8. sınıf Türkçe ders kitaplarındaki şiirlerin şekil, tema ve tür açılarından incelenmesi. *Ana Dili Eğitimi Dergisi*, 2(2), 15-27.
- Gündüz, E. Yılmaz, M., Çimen, O. ve Şen, U. (2017). MEB Ortaöğretim 11. Sınıf Biyoloji Ders Kitabının Bilimsel İçerik Bakımından İncelenmesi, *GEFAD / GUJGEF* 37(3): 1115 – 1140.
- Güzel, H. ve Adıbelli, S. (2011). 9. Sınıf Fizik Ders Kitabının Eğitsel, Görsel, Dil ve Anlatım Yönünden İncelenmesi, *Konya Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 26, 202 – 216.
- Iding, M. K. (2000). Can strategies facilitate learning from illustrated science textbooks. *International Journal of Instructional Media*, 27 (3), 289-301.
- Julie H. L. ve Earl H. C. Jr. (1997). *The "Real" Experts Address Textbook Issues Author(s):* Source: *Journal of Adolescent & Adult Literacy*, Vol. 41, No. 4 pp. 282-291 Published by: International Reading Association
- Karal, H., Reisoğlu, İ. ve Kayıkçı, S. (2008). Yeni müfredata göre hazırlanan ilköğretim bilişim teknolojileri ders ve öğretmen kılavuz kitaplarının değerlendirilmesi. *Proceeding of International Conference on Educational Science (ICES'08)*, 1137-1146.
- Karataş, A., Z. (2015). Ortaöğretim Fizik 10 ders kitabının eğitsel, görsel, dil ve anlatım özelliklerine ilişkin Öğretmen görüşlerinin değerlendirilmesi: Diyarbakır İli Örneği, Yayınlanmamış Yüksek Lisans tezi, Diyarbakır Dicle Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü.
- Karataş, Z. (2015). Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri. *Manevi temelli sosyal hizmet araştırmaları dergisi*, 1, 62-80.
- Kavcar, N., Şengören, S. K. ve Tanel, R. (2010). ‘‘Ortaöğretim fizik 9 ders kitabı değerlendirme raporu.’’ Ders Kitabı Yazarlarına, MEB ve Fizik Eğitimcilerine İletilen Yayınlanmamış Kitap İnceleme Raporu.
- Kurnaz, M. A., Ezberci, Ç., E., Bayri, N. G. (2016). Fen ve teknoloji ders kitaplarındaki gösterim türleri arası geçişlerin incelenmesi. *Cumhuriyet International Journal of Education*, 5(3), 31–47.
- Kuşçu, E. (2013). Fransızca öğretiminde yeni bir soluk ‘‘CACHE-CACHE’’. *Turkish Studies – International Periodical For The Languages, Litterature and History of Turkish or Turkic*, 8/10, 405-421
- Kuşçu, E. (2016). İkinci yabancı dil öğretimi ve Salut!10. *Eğitim Fakültesi Dergisi*, 29 (1), 153-166.
- Milli Eğitim Bakanlığı (2018). Ortaöğretim Fransızca dersi öğretim programı. <http://mufredat.meb.gov.tr/ProgramDetay.aspx?PID=341> (Erişim Tarihi 10.01.2020)
- Milli Eğitim Bakanlığı Eğitim Bilişim Ağı (EBA) (2011). <https://www.eba.gov.tr/> (Erişim Tarihi 09.01.2020)

- Özay, E. ve Hasenekoğlu, İ. (2007). Lise-3 biyoloji ders kitaplarındaki görsel sunumda gözlemlenen bazı sorunlar. *Türk Fen Eğitimi Dergisi*, 4(1), 80-91
- Pekel, O., F. (2019). 8. Sınıf Fen Bilimleri ders kitabının Eğitsel Görsel, Dil ve Anlatım Yönünden İncelenmesi, *EKEV Akademi Dergisi*, 23 (78), s: 221-259.
- PINGEL, F. (2003). Ders Kitaplarını Araştırma ve Düzeltme Rehberi, İstanbul: Tarih Vakfı Yayınları.
- Sağlam, D., İnce, M., Eker, C. (2018). Ortaokul 5. Sınıf Türkçe ders kitabının okunabilirlik seviyesi ve yaş düzeyine uygunluk açılarından değerlendirilmesi, *Turkish Studies Educational Sciences*, 13(11), p. 1139-1151 DOI Number: <http://dx.doi.org/10.7827/TurkishStudies.13622>
- Şahin, M. (2014). Sosyal Bilgiler ders kitaplarının görsel tasarım ilkeleri açısından değerlendirilmesi, *Ç.Ü. Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 23 (1), S: 31-46.
- Uslu, Y. (2017). Medya Okuryazarlığı Öğretim Materyalinin Görsel Tasarım Açısından İncelenmesi, *Medeniyet Sanat, İMÜ Sanat, Tasarım ve Mimarlık Fakültesi Dergisi*, Cilt:3, Sayı:2, s. 156-166.
- Yurt, G. ve Arslan, M. (2014). 7. Sınıf Türkçe Ders Kitaplarının Şekil-İçerik-Metin Yönünden İncelenmesi: Zambak ve Pasifik Yayınları Örneği, *SDÜ Fen Edebiyat Fakültesi SDU Faculty of Arts and Sciences Sosyal Bilimler Dergisi* Sayı: 31, ss. 317-327.

EXTENDED ABSTRACT

Among the defined materials for language teaching, coursebooks are undoubtedly the most important ones in order to achieve the goals (Akpolat, 2012). Known as the primary materials, coursebooks should be prepared in accordance with understanding, analysing and practising to stimulate active learning. Coursebooks act both as the complement for curriculum and as the guidebook for the teachers and the students. Therefore, curriculum development principles, students' interests, skills and learning pace should be taken into consideration and applied in the process of coursebook preparation, they should also have aesthetic values in every respect. The books should include updated data and methods along with the recent searches. While providing the students with the opportunity of self-knowledge, the books should have student-centred education approach and reflect everyday issues of the society (Pingel, 2003). Being thought as the most used educational materials by the teachers and the students, the coursebooks should have specific features and meet the everyday requirements (Akpolat, 2012; Kuşçu, 2013). Of all the features that a well-written coursebook should have, consistency with the objectives in the curriculum is the most prominent. Besides that, coursebooks should be supported by the visuals not only make students learn better but also make what they learn permanent (Iding, 2000).

Thus, it has been regarded as significant to analyze 9th Grade Coursebook Nouveau Bien Sur! in terms of formal design, scientific content, language and expression. In the study, answers will be sought to the questions below:

1. How is the book organised in terms of the formal design features?
2. How is the book organised in terms of the scientific content features?

3. How is the book organised in terms of the language – expressional content features?

Method

Research Model

In this study, document analysis technique was used as a method of the qualitative research. 9th Grade Textbook Niveau Bien Sur A1.1, which was accepted as the coursebook starting from the 2018-2019 academic educational year with the decision of Ministry of National Education, Board of Education on 25.06.2016, was examined.

Conclusions and Suggestions

It has been found out with the analysis of the formal design content features that the coursebook has a companion workbook and both books are colour paperback. The books feature content related visuals and appropriate point size. When the analysis of the visuals on the front case cover and inside the books was carried out, it was found out that not only the number of the visuals is low but also the visuals are not appealing, interesting and appropriate for the class level. Also, grammar reference book and answer keys are not available.

It has been found out with the analysis of the scientific content features that the texts prove consistency with French Syllabus and the requirements of A1.1 level especially in the earlier units. The topics covered include issues that aim to complete each other respectively and prepares the students for everyday and future life. It has been concluded that the texts are selected appropriate to the age and grade level and they are also relevant to each unit in a clear and fluent manner. References are stated at the end of the book.

It has been found out with the analysis of the language and expression that according to the A1.1 grade level requirements, sentence structures are organized from a clear and limited range to a complex and wide range, known to the unknown, and concrete to abstract. It is also found out that texts are written appropriately to spelling and punctuation rules, and grammar topics are allocated into different units with systematic repetitions. The book contains a vast amount of assessment instruments such as matching, short-answer, fill in the gaps exercises, and also different kind of questions to assess and evaluate the objectives at the end of each unit. However, in this part of the study some of the texts do not have four skills (reading, writing, speaking, listening) centred exercises and there are not any other texts to stimulate the students' interests in research and development except for the exercises which were mentioned above.

As a result of this study, the following suggestions have been made.

- In order to make the students have positive attitude towards the target language, the book cover, its content and especially the texts should be supported with more appealing, interesting and numerous visuals.
- Scientific content, visuals, activities, preparation and assessment studies should seriously be taken into consideration in the process of coursebook preparation.
- In the process of coursebook preparation, teachers' opinions and ideas should be asked to reinforce the practicality of the programs by ensuring an agreement between program developers and executors.

- While contributing to raise awareness of national, universal and moral values, coursebooks should also contain more texts, activities and visuals regarding Atatürk's political life which can allow students to gain full understanding of Atatürk's Principles and Reforms.

- In order to minimize the vagueness in the texts, the glossary at the end of the book can be enriched. Keywords can be bolded and defined with visuals. Vocabulary knowledge can be reinforced with frequent use of word forms; verb, noun, adjective and adverb.